

دو گزارش جدید مرکز آمار نشان می‌دهد

رشد اقتصادی در اوج تورم در ثبات

مرکز آمار روز گذشته با تأخیری در روز و روز، گزارش تورم شهریور ماه را منتشر کرد، گزارشی که بر اساس آن مانند آنچه که در مرداد ماه به ثبت رسیده بود، نرخ تورم به یک ثبات نسبی رسیده و هر چند افزایش نیافته اما در عین حال کاهش جدی را نیز تجربه نکرده است. در چنین بستری، البته بر خلاف مرداد ماه، هر سه شاخص اصلی تورم کاهش کمی را تجربه کرده‌اند.

در شهریور ماه ۱۴۰۲، شاخص قیمت مصرف‌کننده خانوارهای کشور به عدد ۲۰۱۷ رسیده است که نسبت به ماه قبل، ۲۰ درصد افزایش، نسبت به ماه مشابه سال قبل، ۳۹۵ درصد افزایش و در دوازده ماهه منتهی به ماه جاری نسبت به دوره داشته است. منظور از تورم نقطه به نقطه، درصد تغییرات آن شاخص قیمت نسبت به ماه مشابه سال قبل می‌باشد. در شهریور ماه ۲۰۱۷، تورم نقطه به نقطه خانوارهای کشور، ۳۹۵ درصد بوده است؛ یعنی خانوارهای کشور به طور میانگین، ۳۹۵ درصد بیشتر از شهریور ماه ۱۴۰۱ برای خرید یک «مجموعه کالاها و خدمات یکسان» هزینه کرده‌اند. تورم نقطه به نقطه شهر شهریور ماه ۱۴۰۲، در مقایسه با ماه قبل، ۰٫۲ واحد درصد کاهش یافته است.

منظور از تورم ماهانه، درصد تغییر عدد شاخص قیمت نسبت به ماه قبل می‌باشد. در شهریور ماه ۱۴۰۲، تورم ماهانه خانوارهای کشور برابر ۲۰ درصد بوده است. تورم ماهانه برای گروه‌های عمده «خوراکی‌ها، آسایشی‌ها و دخانیات»، ۱۵ درصد و برای گروه عمده «کالاهای غیر خوراکی و خدمات»، ۲۳ درصد بوده است. منظور از نرخ تورم سالانه، درصد تغییر میانگین اعداد شاخص قیمت در یک سال منتهی به ماه جاری، نسبت به دوره مشابه قبل از آن می‌باشد. در شهریور ماه ۱۴۰۲، نرخ تورم سالانه برای خانوارهای کشور به ۴۶٫۱ درصد رسیده که نسبت به همین اطلاع در ماه قبل، ۰٫۶ واحد درصد کاهش یافته است. نرخ تورم سالانه کشور در شهریور ماه ۱۴۰۲ برابر ۴۶٫۱ درصد است که دامنه تغییرات آن برای دهک‌های مختلف هزینه‌ای از ۳۵٫۹ درصد برای دهک‌های ششم تا نهم، تا ۴۶٫۶ درصد برای دهک دوم است. بر این اساس فاصله تورمی دهک‌ها در این ماه به ۰٫۷ واحد درصد رسید که نسبت به ماه قبل (۱٫۸ واحد درصد) ۱۱٫۱ واحد درصد کاهش داشته است. به این ترتیب تورم نقطه به نقطه تنها سه دهک در درصد نسبت به مرداد ماه کاهش یافته است.

یادداشت ۲

روسیه و ساخت پتروشیمی در شمال ایران

یکی از بحث‌های اقتصادی و سیاسی اخیر در فضای عمومی کشور مرتبط با اخباری است که در خصوص سرمایه‌گذاری روسیه در ساخت پتروشیمی و سایر حوزه‌های انرژی در شهرهای شمالی کشور منتشر شده است. با اشاره به این گزارش‌ها، دامنه وسیعی از دیدگاه‌های مخالف و موافق در خصوص این پرونده مطرح شده؛ مخالفان حضور روسیه در حوزه انرژی ایران با اشاره به سابق روس‌ها در گذشته به بدقولی‌های این کشور اشاره کرده و عنوان می‌کنند ضرورتی وجود ندارد، روسیه وارد حوزه پروسود و منفعت پتروشیمی ایران کنیم. این دسته از منتقدان به موضوعات زیرمجموعه سیاست‌های پولی و سیاست‌های ارزی (به عنوان بازارها را می‌پوشاند) اشاره کرده و روسیه را از رزروهای کشور محیط زیست محیطی در شمال کشور هم اشاره کرده و حضور کشورهای دیگر در یک چنین پروژه‌هایی را مخل محیط زیست ارزیابی می‌کنند. در نقطه مقابل اما موافقان حضور کشورهای ماندگار روسیه در اقتصاد ایران این حضور را باعث ایجاد تنوع در سبد خالی سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران دانسته و آن را دفاع می‌کنند. با عور از این دیدگاه‌های موافق و مخالف با توجه شرایطی که کشور از نظر اقتصادی درگیر است آن‌ها باید از هر نوع سرمایه‌گذاری خارجی استقبال کرد. چه روسیه، چه چین، چه کشورهای غربی، کشورهای حوزه امریکای جنوبی حاشیه خلیج فارس و اگر به سرمایه‌گذاری یادار در ایران اقبال نشان بدهند باید از آن پشتیبانی کرد و زمینه اجرای آن را فراهم ساخت. اما در عین حال باید توجه داشت که روسیه در خصوص برخی از طرح‌های مشترک در ایران عملکرد و دستاورد مناسبی نداشته است، چه در تجربه ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای بوشهر و چه در خصوص سایر طرح‌های اقتصادی مشترک سابقه مناسبی از روسیه در ناخودآگاه جمعی ایرانیان وجود ندارد. اما در شرایطی که روسیه به دلیل تهاجم به اوکراین در وضعیت مناسبی قرار ندارد، تحریم شده و در یک بست ارتباطی قرار گرفته، ممکن است تغییر در رویکردهایش در مواجهه با ایران باشد. باید توجه داشت روسیه به دلیل تحریم‌های غرب امکان سرمایه‌گذاری در بسیاری از نقاط جهان را از دست داده است. نمونه‌های جست‌وجو شده در محرومیت‌ها در ماجرای پاشگاه چلسی و اروپا و همچنین نمایان شده مالک این تیم به دلیل نزدیکی به کرملین از انگلیس طرد و او ناچار شد مدیریت و مالکیت این باشگاه را واگذارد. بنابراین روسیه امکان سرمایه‌گذاری گسترده در بسیاری از کشورها را از دست داده است. روس‌ها در این شرایط، تعامل با ایران را در چاهی به سمت ایجاد رزرو از خود اقتصادی دانسته و آن را امکانی برای عبور از مشکلات می‌داند. در این شرایط باید با اتخاذ سیاست‌های لازم از ظرفیت سرمایه‌گذاری این کشور بهره‌برداری کند. نباید تجربه‌هایی چون نیروگاه اتمی بوشهر و... تکرار شود. باید توجه داشت، این دو کشور رفیق و همسایه امروز و دیروز نیستند بلکه طی دهه‌ها و قرن‌های آتی باید روابط پایداری را باهم تعریف کنند.

یادداشت ۱

فراز چه زمانی آزاد می‌شود؟

چشم‌انداز بازار ارز کشور در افق آینده چگونه خواهد بود؟ این پرسش در شرایطی که اخیر با ثبات نسبی همراه بوده، فکر و ذکر بسیاری از ایرانیان را محوطف خود کرده است. برخی تحلیلگران با اشاره به انتظارات تورمی فزاینده در اقتصاد ایران معتقدند دولت در حال سرکوب نرخ ارز است، بنابراین کوچک‌ترین تکانه‌ای در آینده باعث در رفتن نرخ ارز، بروز نوسانات در بازار ارز و متعاقب آن سایر بازارها خواهد شد. اساساً یکی از وظایف مهم بانک مرکزی در ایران و در روسیه وارد حوزه پروسود و منفعت از طریق سیاست‌های پولی و سیاست‌های ارزی (به عنوان زیرمجموعه سیاست‌های پولی) نوسانات بازار ارز و سایر بازارها را مهار کند. اینکه چنانچه بازار ایران به‌رغم تحریم‌ها، مانده و افزایش پیدا کند ناشی از چند عامل درونی و بیرونی است.

یکی از عوامل مهم بیرونی آن است که حجم صادرات نفتی کشورمان افزایش پیدا کرده و بر اساس اظهارات دولتی‌ها، انتظارات جوجه این صادرات نفتی به داخل کشور سهل تر شده است. از سوی دیگر بخشی از دارایی‌های مسدودی ایران در حال آزاد شدن است. در آخرین نمونه اعلام‌شده حدود ۶ میلیارد دلار طلب ایران از کره جنوبی در اختیار ایران قرار گرفته و حداقل ۱۲ میلیارد دلار دیگر هم در راه است. مورد مهم دیگر، بهبود مناسبات ارتباطی ایران با کشورهای منطقه به خصوص عربستان و امارات است. مجموعه این گزاره‌های خبری باعث شده تا شدت انتظارات تورمی در اقتصاد ایران کنترل شده و در سایر بازارها هم نشانه‌هایی از ثبات نمایان شود. شامی‌بینند که صف‌های طولی مقابل صرافی‌ها جمع شده و نشانه‌های مناسبی ارسال شده است. این موضوعات نهایتاً باعث شکل‌گیری ثبات در نرخ ارزی ۴۰ الی ۵۰ ماهه اخیر شده است.

پرسشی که با این توضیحات مطرح می‌شود آن است که با این موارد، آیا می‌توان نرخ ارز را در بلندمدت کنترل کرد؟ معتقدیم این گزاره‌ها، عواملی نیستند که بتوانند نرخ ارز را در بلندمدت ثابت سازند. چرا که نقدینگی در اقتصاد ایران در حال افزایش مستمر است. این روند باعث نوسانات تورمی به بالای ۴۰ درصد شده و نهایتاً در بازار ارز هم منشأ گرانی و افزایش قیمت می‌شود. وقتی کسری بودجه بالا و تورم بالای ۴۰ درصد در اقتصادی وجود دارد، وقتی نقدینگی و پایه پولی در حال افزایش مستمر است، نرخ ارز هم بر اساس اصل همگرایی بازارها رشد پیدایی کند. البته دولت ادعایی کند رشد نقدینگی متوقف شده اما رشد پایه پولی بسیار بیشتر شده است. در واقع مثل این است که در نقطه‌ای ترافیک وجود داشته باشد، بعد مسوولان به جوی حل ریشه‌های مشکل ترافیک، آن را به چند خیابان و کوچه بالاتر منتقل کنند.

یادداشت ۲

چرا بورس سبز نمی‌شود؟

دلایل مهم سبزپوشی یا عدم جریان مثبت بازار سرمایه را می‌توان عمدتاً تصمیمات ذینفعان یک طرفه دولت دانست که هر از گاهی به استناد کسری بودجه یا کسری نقدینگی برای پرداخت حقوق وزارتخانه‌های مختلف چه تصمیماتی گرفته می‌شود.

تصمیمات خاصی گرفته می‌شود یا فرض اینکه سرمایه در گردش دولت متوازن شود، البته این موضوع یک بعد قضیه است و بعد مهم‌تر این است که قابلیت پیش‌بینی‌پذیر سوال می‌رود که چند وقت آینده (چندماه یا چندساعت) چه تصمیماتی گرفته می‌شود.

این بخش از دیدگاه‌های مخالف و موافق در خصوص این پرونده مطرح شده؛ مخالفان حضور روسیه در حوزه انرژی ایران با اشاره به سابق روس‌ها در گذشته به بدقولی‌های این کشور اشاره کرده و عنوان می‌کنند ضرورتی وجود ندارد، روسیه وارد حوزه پروسود و منفعت پتروشیمی ایران کنیم. این دسته از منتقدان به موضوعات زیرمجموعه سیاست‌های پولی و سیاست‌های ارزی (به عنوان بازارها را می‌پوشاند) اشاره کرده و روسیه را از رزروهای کشور محیط زیست محیطی در شمال کشور هم اشاره کرده و حضور کشورهای دیگر در یک چنین پروژه‌هایی را مخل محیط زیست ارزیابی می‌کنند. در نقطه مقابل اما موافقان حضور کشورهای ماندگار روسیه در اقتصاد ایران این حضور را باعث ایجاد تنوع در سبد خالی سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران دانسته و آن را دفاع می‌کنند. با عور از این دیدگاه‌های موافق و مخالف با توجه شرایطی که کشور از نظر اقتصادی درگیر است آن‌ها باید از هر نوع سرمایه‌گذاری خارجی استقبال کرد. چه روسیه، چه چین، چه کشورهای غربی، کشورهای حوزه امریکای جنوبی حاشیه خلیج فارس و اگر به سرمایه‌گذاری یادار در ایران اقبال نشان بدهند باید از آن پشتیبانی کرد و زمینه اجرای آن را فراهم ساخت. اما در عین حال باید توجه داشت که روسیه در خصوص برخی از طرح‌های مشترک در ایران عملکرد و دستاورد مناسبی نداشته است، چه در تجربه ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای بوشهر و چه در خصوص سایر طرح‌های اقتصادی مشترک سابقه مناسبی از روسیه در ناخودآگاه جمعی ایرانیان وجود ندارد. اما در شرایطی که روسیه به دلیل تهاجم به اوکراین در وضعیت مناسبی قرار ندارد، تحریم شده و در یک بست ارتباطی قرار گرفته، ممکن است تغییر در رویکردهایش در مواجهه با ایران باشد. باید توجه داشت روسیه به دلیل تحریم‌های غرب امکان سرمایه‌گذاری در بسیاری از نقاط جهان را از دست داده است. نمونه‌های جست‌وجو شده در محرومیت‌ها در ماجرای پاشگاه چلسی و اروپا و همچنین نمایان شده مالک این تیم به دلیل نزدیکی به کرملین از انگلیس طرد و او ناچار شد مدیریت و مالکیت این باشگاه را واگذارد. بنابراین روسیه امکان سرمایه‌گذاری گسترده در بسیاری از کشورها را از دست داده است. روس‌ها در این شرایط، تعامل با ایران را در چاهی به سمت ایجاد رزرو از خود اقتصادی دانسته و آن را امکانی برای عبور از مشکلات می‌داند. در این شرایط باید با اتخاذ سیاست‌های لازم از ظرفیت سرمایه‌گذاری این کشور بهره‌برداری کند. نباید تجربه‌هایی چون نیروگاه اتمی بوشهر و... تکرار شود. باید توجه داشت، این دو کشور رفیق و همسایه امروز و دیروز نیستند بلکه طی دهه‌ها و قرن‌های آتی باید روابط پایداری را باهم تعریف کنند.

کاری که تحریم‌ها و قیمت‌گذاری دستوری با تولید کرد

باید های اصلاح اقتصاد ایران

اقتصاد ایران اگر بخواهد به سمت ثبات برود، چه کاری باید انجام دهد؟ اقتصاددانان می‌گویند: اقتصاد ایران بر خلاف ظاهرش اقتصاد بازار به معنای کلاسیک نیست. اقتصاد سراسری به‌داری رفتاری است یعنی اقتصادی مبتنی است بر رانت جویی غیر مولد. بنابراین لازم‌ه اصلاح اقتصاد ایران این است که در درجه اول باید سیاست خارجی اش را تغییر دهد. این سیاست خارجی برای اقتصاد ایران مهلک است و رکود ۱۰ ساله اقتصاد ایران ناشی از تحریم‌ها و مناسبات غلط با خارجی‌ها است. تحریم‌ها باید برداشته شوند نه از

فرشاد مومنی علل ایجادکننده بحران صرفه‌مقیاس در اقتصاد کشور را تشریح کرد

سرمایه‌داری کازینویی و آقایی پول در ایران

فرشاد مومنی، اقتصاددان بر این باور است که «صرفه‌مقیاس» در مناسبات رانتی اقتصاد ایران کار نمی‌کند. او می‌گوید صرفه‌مقیاس مال آن کشورهایی است که انگیزه اعتلا و توسعه دارند، نمی‌شود که با خوارها و دل‌ل‌ها را چاق و به توسعه پشت کنیم. بعد برای مان سوال شود که چرا کار ما جلونمی‌رود؟ به گفته‌این اقتصاددان، بحران صرفه‌مقیاس، بوده‌اند و برای حل این‌ها موجود در حیطه اقتصاد و توسعه ایران است و با جهل و فساد، با وابستگی‌های ذلت‌آور، با فلاکت، با انحطاط و شدت‌گیری عقب‌ماندگی پیوند دارد. او به نقل از جان مینارد کینز (اقتصاددان انگلیسی ۱۸۸۳-۱۹۴۶) گفت: اگر سرعاً سیاست‌های تورم‌هز را برود، جامعه را دچار آسفتگی می‌کنند و بازی جرمی به بازی قمارخانه‌ای تبدیل می‌شود. ماجرای انتخاب‌سیاست‌تورم‌هز به همین جا ختم نمی‌شود بلکه تولیدکننده به افلاس می‌افتد مردم به فلاکت می‌افتند و سرمایه‌داری کازینویی می‌شود! او افزود: به واسطه‌ها کردن بانک‌های خصوصی در خلق نقدینگی، روزانه ۶ هزار میلیارد تومان در ایران پول خلق می‌شود و از این مقدار، ۷۰ درصدش نصیب ۰٫۸ درصد از جمعیت می‌شود. یعنی نابرابری‌ها ناشی از سلطه‌برواقایی پول در ایران قابل‌مقایسه با هیچ عامل نابرابر ساز دیگری نیست. مومنی چندین پیش‌بینی‌گرایی از اقتصاددانان درباره «بحران صرفه‌اقتصادی» داشت و در سخنان خود، بحران صرفه‌اقتصادی را یکی از محورهای بحران‌های تولید در ایران عنوان کرد. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی جماران، او در سخنانش علاوه بر اینها به نقد وضعیت اقتصاد کشور و رانت خواری «رانتی معدنی»‌ها پرداخت و از هنرمندان، نویسندگان و نمایش‌نامه‌نویسان خواست که در ترسیم وضعیت موجود به کمک کارشناسان بیابند. او از آبر کما لوقا قولی در حکمیت مناسبات رانتی آورده و آن را موضوع برخی اقتصاددانان بزرگ جهان مقایسه کرد.

چرا از سیاست‌های مخرب تکراری دست‌نمی‌کشند؟

استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی در بخشی از اظهارات خود در این میزگرد گفت: در سخنان امامان ما شاخصی برای سنجش ایمان افراد در عمل وجود دارد و این است که مومن از یک سو راجح دو بار گزیده نمی‌شود. ما الان سیاست‌های مخربی را در ایران سرعاً داریم که سالی بیش از ۱۰ بار تکرار می‌شود و فاجعه‌ساز می‌کند و هیچ کدام از آن اهدافی هم محقق نمی‌شود. بیایم بحال باز هم استمرار دارا اقایان نه به ضوابط و معیارهای علمی پایبندند و نه در این فرآیندهای تصمیم‌گیری تخصصی منابع، به ضوابط و معیارهای علمی بهایی می‌دهند و از ایمان و عقیده هم به عنوان ابزاری برای پیشبرد اهداف مخرب و فسادزا استفاده می‌کنند. او افزود: مثلاً این ابتدالی که به نام بازار گرایی در ایران راه افتاده و ۳۰ سال است که دائم ریشه‌دار تر و پرفسادتر می‌شود و با وجود دولت‌های متعدد تکرار می‌شود دست از آن بر نمی‌دارند. این پدیده به این معناست که همه چیز به دانستن یا ندانستن بر نمی‌گردد، بلکه مساله به گره خوردن مناسبات پرفساد و منافع عده‌ای بر می‌گردد.

چرا با کوچک‌ترین تلنگری رها می‌کنند؟

مومنی اظهار کرد: خیلی‌ها به ما می‌گویند چرا وقتی به شما می‌اعتمادی می‌شود باز هم این بحث‌ها مطرح می‌کنند و موضوع را رها نمی‌کنند؟ نگاهی به سیره امیرالمومنین علی ابن ابیطالب (ع) نشان می‌دهد که ایشان بیرون خودش را مذمت می‌کرد و می‌گفت «آنهاهی که ناسالما هستند در مسیر خود خیلی مصر و محکم هستند ما آنها کمی می‌خوانند یار علی ابن ابیطالب باشند با کوچک‌ترین تلنگری رها می‌کنند» و به قول موسسات اقتصادی است. این رویه از یکسو باعث شهید بهشتی تقوای گریز از انتخاب می‌کنند و مثل ختم‌هایی که برای آقای می‌گوید «مهرم حلال و جام آزاد»، رفتار می‌کنند.

رییسی در جلسه شورای عالی مسکن دستور داد

حساب‌کشی از بانک‌ها

یادداشت ۲

چرا بورس سبز نمی‌شود؟

دلایل مهم سبزپوشی یا عدم جریان مثبت بازار سرمایه را می‌توان عمدتاً تصمیمات ذینفعان یک طرفه دولت دانست که هر از گاهی به استناد کسری بودجه یا کسری نقدینگی برای پرداخت حقوق وزارتخانه‌های مختلف چه تصمیماتی گرفته می‌شود.

تصمیمات خاصی گرفته می‌شود یا فرض اینکه سرمایه در گردش دولت متوازن شود، البته این موضوع یک بعد قضیه است و بعد مهم‌تر این است که قابلیت پیش‌بینی‌پذیر سوال می‌رود که چند وقت آینده (چندماه یا چندساعت) چه تصمیماتی گرفته می‌شود.

این بخش از دیدگاه‌های مخالف و موافق در خصوص این پرونده مطرح شده؛ مخالفان حضور روسیه در حوزه انرژی ایران با اشاره به سابق روس‌ها در گذشته به بدقولی‌های این کشور اشاره کرده و عنوان می‌کنند ضرورتی وجود ندارد، روسیه وارد حوزه پروسود و منفعت پتروشیمی ایران کنیم. این دسته از منتقدان به موضوعات زیرمجموعه سیاست‌های پولی و سیاست‌های ارزی (به عنوان بازارها را می‌پوشاند) اشاره کرده و روسیه را از رزروهای کشور محیط زیست محیطی در شمال کشور هم اشاره کرده و حضور کشورهای دیگر در یک چنین پروژه‌هایی را مخل محیط زیست ارزیابی می‌کنند. در نقطه مقابل اما موافقان حضور کشورهای ماندگار روسیه در اقتصاد ایران این حضور را باعث ایجاد تنوع در سبد خالی سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران دانسته و آن را دفاع می‌کنند. با عور از این دیدگاه‌های موافق و مخالف با توجه شرایطی که کشور از نظر اقتصادی درگیر است آن‌ها باید از هر نوع سرمایه‌گذاری خارجی استقبال کرد. چه روسیه، چه چین، چه کشورهای غربی، کشورهای حوزه امریکای جنوبی حاشیه خلیج فارس و اگر به سرمایه‌گذاری یادار در ایران اقبال نشان بدهند باید از آن پشتیبانی کرد و زمینه اجرای آن را فراهم ساخت. اما در عین حال باید توجه داشت که روسیه در خصوص برخی از طرح‌های مشترک در ایران عملکرد و دستاورد مناسبی نداشته است، چه در تجربه ساخت نیروگاه‌های هسته‌ای بوشهر و چه در خصوص سایر طرح‌های اقتصادی مشترک سابقه مناسبی از روسیه در ناخودآگاه جمعی ایرانیان وجود ندارد. اما در شرایطی که روسیه به دلیل تهاجم به اوکراین در وضعیت مناسبی قرار ندارد، تحریم شده و در یک بست ارتباطی قرار گرفته، ممکن است تغییر در رویکردهایش در مواجهه با ایران باشد. باید توجه داشت روسیه به دلیل تحریم‌های غرب امکان سرمایه‌گذاری در بسیاری از نقاط جهان را از دست داده است. نمونه‌های جست‌وجو شده در محرومیت‌ها در ماجرای پاشگاه چلسی و اروپا و همچنین نمایان شده مالک این تیم به دلیل نزدیکی به کرملین از انگلیس طرد و او ناچار شد مدیریت و مالکیت این باشگاه را واگذارد. بنابراین روسیه امکان سرمایه‌گذاری گسترده در بسیاری از کشورها را از دست داده است. روس‌ها در این شرایط، تعامل با ایران را در چاهی به سمت ایجاد رزرو از خود اقتصادی دانسته و آن را امکانی برای عبور از مشکلات می‌داند. در این شرایط باید با اتخاذ سیاست‌های لازم از ظرفیت سرمایه‌گذاری این کشور بهره‌برداری کند. نباید تجربه‌هایی چون نیروگاه اتمی بوشهر و... تکرار شود. باید توجه داشت، این دو کشور رفیق و همسایه امروز و دیروز نیستند بلکه طی دهه‌ها و قرن‌های آتی باید روابط پایداری را باهم تعریف کنند.

یادداشت ۱

چالش تامین نقدینگی

در اقتصاد ایران بانک‌ها تنها و اصلی‌ترین منبع تامین نقدینگی برای بخش‌های مختلف اقتصادی هستند. اما در شرایط کنونی، تامین نقدینگی برای بخش‌های مختلف اقتصادی با چالش‌های جدی مواجه است. این موضوع به دلیل کاهش سرمایه‌گذاری، افزایش هزینه‌های تولید و همچنین کاهش نقدینگی در بخش‌های مختلف است. این وضعیت می‌تواند به رکود و تورم منجر شود. بنابراین، اتخاذ سیاست‌های مناسب برای تامین نقدینگی، یکی از اولویت‌های کلیدی در اقتصاد ایران است.

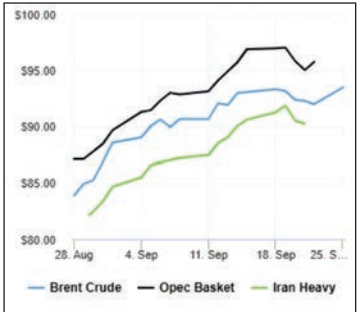
یادداشت ۱

خط قرمزهای بازار گرایی

مومنی توضیح داد: مثلاً اینکه اگر در تئوری بازار گرایی، حداقل آبرویی در دنیا وجود دارد، به خاطر این است که این تئوری خط قرمزهایی دارد اما در ایران بازار گرایی مبتدل در ایران در تمام زمینه‌ها، ضد آن عمل می‌کند. مثلاً یکی از خط قرمزهای تئوری بازار، شفافیت و به هنگامی ارائه‌آمار و اطلاعات اقتصادی است. در ایران تا به حال دیده‌اید یک بازار گرا، حذف و عدم آرایه آمارها برایش مهم باشد؟ عین این مساله در امنیت حقوق مالکیت است. برای یک بازار گرا امنیت حقوق مالکیت و بعد برابری یک خط قرمز است. اما برای یک بازار گرای ایرانی امنیت حقوق مالکیت چقدر مهم بود؟ است؟ **ادامه در صفحه ۲**

قیمت نفت در پی چشم انداز کمبود عرضه سعودی شد

قیمت نفت در معاملات روز دوشنبه بازار آسیا، تحت تاثیر رونمای عرضه محدودتر در پی ممنوعیت موقتی صادرات سوخت روسیه، افزایش یافت. بهای معاملات نفت برنت با ۲۲ سنت معادل ۰.۳ درصد افزایش، به ۹۳ دلار و ۵۹ سنت در هر بشکه رسید. نفت برنت روز جمعه با سه سنت کاهش، بسته شده بود. بهای معاملات وست تگزاس اینترمدیت امریکا با ۲۴ سنت معادل ۰.۲ درصد افزایش، به ۹۰ دلار و ۲۷ سنت در هر بشکه، رسید. تونی ساکامور، تحلیلگر شرکت «آی جی مارکتس» در این باره اظهار کرد: قیمت نفت خام هفته را با صعود آغاز کرد زیرا بازار همچنان در حال هضم ممنوعیت موقتی روسیه برای صادرات دیزل و بنزین است که باعث محدودتر شدن عرضه در بازار می‌شود و موضع بانک مرکزی امریکا برای افزایش نرخ بهره را جبران می‌کند. هر دو شاخص هفته گذشته کاهش پیدا کردند که نخستین کاهش هفتگی پس از سه‌هفته شدن متوالی بود. این کاهش در پی موضع موافق فدرال رزرو امریکا برای ادامه افزایش نرخ بهره روی داد که بخش‌های مالی جهانی را ملتهب کرد و نگرانی‌ها نسبت به تقاضا برای نفت در برانگیخت. قیمت‌ها در مدت سه هفته، تحت تاثیر پیش‌بینی‌ها از کمبود عرضه نفت در سه ماهه چهارم، بیش از ۱۰ درصد صعود کرده بودند.

عربستان سعودی و روسیه، کاهش عرضه اضافی را تا پایان سال ۲۰۲۳ تمدید کرده‌اند. سپس، مسکو هفته گذشته صادرات دیزل و بنزین به اکثر کشورها را ممنوع کرد تا قیمت‌ها در بازار داخلی را کنترل کند. این ممنوعیت باعث افزایش نگرانی‌ها نسبت به عرضه اندک فرآورده‌های نفتی در آستانه ورود نيمگروه شمالی به زمستان شده است. واندا نا هر، موسس شرکت تحلیل بازار نفت «اندا اینسایتس» گفت: به نظر می‌رسد خبر ممنوعیت صادرات سوخت روسیه در حال حاضر در قیمت‌ها منعکس شده اما کمبود عرضه جهانی نفت شدید است و توجه زیادی به کمبود دیزل وجود دارد و اختلال در عرضه «گاز طبیعی مایع» (ال‌ان‌جی) به خصوص در بازارهای اروپایی، احتمالاً ادامه پیدا می‌کند. آمار شرکت خدمات نفتی «بیکر هیوز» نشان داد تعداد دکل‌های حفاری نفت امریکا با وجود قیمت‌های بالاتر، هفته گذشته، هشت حلقه کاهش یافت و به ۵۰۷ حلقه رسید که پایین‌ترین تعداد از فوریه سال ۲۰۲۲ است. انتظارات برای آمار اقتصادی بهتر از سوی چین که بزرگ‌ترین واردکننده نفت در جهان است، از فضای مثبت بازار حمایت کرد. با این حال، تحلیلگران خاطر نشان کردند که قیمت نفت با مقاومت فنی در محدوده قیمت بالایی است که هفته گذشته به آن صعود کرده بود. انتظار می‌رود روند توسعه بخش تولید چین در سپتامبر از سر گرفته شود و پیش‌بینی می‌شود شاخص مدیران خرید بخش تولید برای نخستین بار از مارس، به بالای ۵۰ واحد صعود کند. بر اساس گزارش رویترز، تقاضای چین برای نفت، تحت تاثیر بهبود تدریجی تقاضا برای سوخت برای پروازهای بین‌المللی، هفته گذشته ۰.۳ میلیون بشکه در روز افزایش یافت و به ۱.۶۳ میلیون بشکه در روز رسید.

خبر کوتاه

روسیه سقف قیمت غربی برای فروش نفت رادور زد

صادرات نفت روسیه در بهار امسال با وجود اعمال تحریم‌های کشورهای گروه هفت بر سر جنگ اوکراین، ۵۰ درصد افزایش یافت. اتحادیه اروپا، کشورهای گروه هفت و استرالیا، با هدف محدود کردن درآمد‌های مسکو، دسامبر گذشته، سقف قیمت ۶۰دلار در هر بشکه را برای صادرات نفت روسیه از طریق دریای شمال تعیین کردند. با این حال، روزنامه فایننشیال تایمز در گزارشی با استناد به آمار شرکت کپلر، نوشت: درآمدهای نفتی روسیه به دلیل افزایش مداوم قیمت نفت و کاهش تخفیف فروش نفت این کشور، احتمالاً افزایش پیدا کرده است. بررسی آمار حمل و بیمه توسط فایننشیال تایمز نشان می‌دهد که تقریباً سه چهارم از صادرات نفت دریایدر روسیه در ماه اگوست، بدون بیمه غربی حمل شدند. کشورهای غربی به کشورهای واردکننده نفت از روسیه اجازه داده‌اند از خدمات حمل و بیمه غربی برای محموله‌های استفاده کنند که در سقف قیمت ۶۰ دلار در هر بشکه خریداری شده‌اند. ایده سقف قیمت از همان ابتدا که در سال ۲۰۲۲ در گروه هفت مطرح شد، منتقدانی داشت. حامیان این طرح می‌گویند که می‌توان در عین محدود نگه داشتن درآمد نفتی روسیه، اجازه داد صادرات این کشور بالا بماند. بر اساس گزارش رویترز، روسیه صادرات دیزل و گازوئیل از طریق دریای در ۲۰ روز نخست سپتامبر در مقایسه با اوت، حدود ۳۰ درصد کاهش داد و به حدود ۱.۷ میلیون تن رساند. ممنوعیت موقتی برای صادرات بنزین و دیزل از روسیه به اکثر کشورها که هدف گذشته اعلام شد، احتمالاً باعث محدودتر شدن عرضه می‌شود.

نفت و انرژی

«تعادل» بررسی کرد

مهم‌ترین عامل ناترازی داخلی بنزین در کشور!؟

گلناز برنوی مهر

ایران با وجود منابع فراوان نفتی، در زمینه بنزین به دلیل مصرف زیاد و غیربهبوده‌شده خودروها با چالش‌هایی مواجه بوده است. این امر منجر به ناترازی در تولید و مصرف بنزین و در نتیجه نیاز به واردات شده است. برای پرداختن به این موضوع حیاتی، اصلاحات لازم است. در ادامه راه‌حل‌هایی را برای کاهش مصرف بنزین با تمرکز بر خودروهای داخلی غیربهبوده و غیراستاندارد، ترویج اسقاط خودروهای فرسوده، اجرای مقررات سختگیرانه‌تر برای واردات خودرو و تشویق شرکت‌های خودروسازی به روی آوردن به موتورهایی با مصرف سوخت پایین‌تر، بررسی می‌شود. به گزارش خبرنگار «تعادل»، ایران با عدم توازن فزاینده بین تولید و مصرف بنزین خود مواجه است که نیاز به افزایش واردات با وجود منابع نفتی خود دارد. این موضوع به نقطه حساسی رسیده و نیازمند اصلاحات قاطع در الگوی مصرف داخلی بنزین ایران است.

یکی از عوامل مهم در مصرف بالای داخلی، تعداد زیاد خودروهای قدیمی و ناکارآمد در جاده‌های ایران است. این خودروهای غیربهبوده‌شده، نیازمند تعمیرات بنزین مصرف می‌کنند. دولت باید با ارائه مشوق‌های جذاب برای اسقاط، بازنشستی این خودروها در اولویت قرار دهد. ارائه راه‌هایی که ارزش خودروهای اسقاط شده را افزایش می‌دهد می‌تواند مالکان را ترغیب به تحویل آنها کند.

بهبود همزمان، یک برنامه اسقاط که انجمن ملی اسقاط شده را از گردش خارج می‌کند و این وسایل نقلیه را از خیابان‌های شهر جمع‌آوری می‌کند را باید اجرا کنیم. عدم پالک‌گذاری نیز از دیگر راهکارهای خودروهای فرسوده است.

مصرف با خودروهای تولید داخلی نیز مساله دیگری است که به موضوع اصلاح سازوکارهای بنزین مربوط می‌شود. بسیاری از مدل‌های تولید داخل به دلیل عدم سرمایه‌گذاری در فناوری‌های جدید، موتورهای قدیمی و ناکارآمد بنزین را مصرف می‌کنند. این امر می‌تواند مصرف سوخت خودروهای جدید ایران را در سطوح پایین‌تر نگه می‌دارد. ارائه دادن به کارخانه‌های خودروسازی

سومین سال خشک کشور پایان یافت

سال آبی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ به عنوان سومین سال خشک متوالی با آثار ملموس خشکسالی هیدرولوژیکی در ایران به پایان رسید. به گزارش ایسنا، در طول سه سال گذشته، کاهش به ترتیب ۱۸.۳۷ و ۱۵ درصدی بارش نسبت به شرایط نرمال بر اساس شبکه ایستگاهی مینای وزارت نیرو، باعث حاکم‌شدن خشکسالی هیدرولوژیکی و کاهش مضاعف مبنی پایه رودخانه‌ها و ورودی به مخازن سطحی و منابع آب زیرزمینی شده و همین امر محدودیت‌های جدی در تأمین آب‌نسیب به سال‌های نرمال به بار آورد. عدم توازن زمانی و مکانی بارش هانسبب به شرایط نرمال نیز باعث تشدید این محدودیت‌شد و بعضاً استفاده از آب‌های مقاومت فنی در محدوده قیمت بالایی است که هفته به هنگام ناممکن ساخت. از سوی دیگر، کاهش ذخایر مخازن سد‌ها یا نهمگن بودن وضعیت ذخیره در مخازن در مناطق مختلف کشور باعث تشدید تنش‌های آبی در برخی مناطق نسبت مناطق دیگر شد. به‌طور مثال شرق کشور در

سال آبی گذشته با کاهش جدی بارش روبرو شد و ورودی در برخی سد‌ها؛ جمله سد دوستی به صفر رسید، این در حالی است که وضعیت مخازن سد‌های جنوب غرب کشور، به دلیل فعالیت مناسب سامانه سودانی در طول سال آبی گذشته، در شرایط مطلوبی بوده و سد‌های استان خوزستان در وضعیت بهتری نسبت به سال‌های گذشته قرار گرفتند. بررسی‌های وضعیت بارش در سطح حوضه‌های آبریز اصلی کشور نشانگر این است که بارش در حوضه آبریز خلیج فارس و زاویه ای‌مان با کاهش ۵ درصدی، در پای خزر با کاهش ۹ درصدی، در ریاحه ارومیه با کاهش ۱۱ درصدی، فلات مرکزی با کاهش ۲۴ درصدی، مرزی شرق با کاهش ۳۸ درصدی و قره‌قوم با کاهش ۵۶ درصدی نسبت به شرایط نرمال مواجه بوده است.

از نظر استاتی نیز بر اساس آمار شبکه ایستگاهی مینای

سه‌م ۱۹،۸ درصدی تولید و صادرات نفت در رشد اقتصادی بهار ۱۴۰۲

تولید و صادرات نفت ایران در رشد اقتصادی بهار امسال سه‌م ۱۹٫۸ درصدی داشته و بیشترین تاثیر مثبت بر تولید ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده است. این در حالی است که تولید و استخراج نفت سه‌می ۹۶ درصدی از رشد اقتصادی صنایع و معادن ایران را نیز در سه‌ماهه نخست امسال داشته است. به گزارش وزارت نفت، رشد اقتصادی، مسئولیت تمام‌نما از شرایط اقتصادی هر کشور است و از همین رو، کشورها در بازه‌های زمانی مشخص، میزان تولید ناخالص داخلی را به‌شاد اقتصادی خود اعلام می‌کنند. در ایران نیز بانک مرکزی و مرکز آمار ایران وظیفه اعلام رشد اقتصادی به‌صورت فصل‌به‌فصل و همچنین رشد سالانه را بر عهده دارند. در روزهای گذشته بانک مرکزی رشد اقتصادی فصل بهار سال ۱۴۰۲ را اعلام کرد. بر این اساس، ایران در سه‌ماهه نخست امسال با احتساب نفت، رشد اقتصادی ۶.۲ درصدی را تجربه کرده است. در این میان، سه‌م فصل از این رشد اقتصادی حدود ۲۴ درصد بوده است. به‌فصل چند روز، مرکز آمار ایران نیز رشد اقتصادی بهار امسال را منتشر کرد. بر اساس اعلام مرکز آمار، رشد اقتصادی با احتساب در بهار امسال ۷.۹ درصد بوده است. این در حالی است که رشد اقتصادی در این بازه زمانی بدون احتساب نفت، ۱.۶ درصد برآورد می‌شود. این اعداد نشان می‌دهد بر اساس گزارش مرکز آمار، هم‌تراز گزارش بانک مرکزی، تولید و صادرات نفت

تعاول

عراق قانون جدیدی برای مالکیت نفت توسط شرکت‌های خارجی تصویب می‌کند

عراق با هدف استفاده از منابع نفتی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ارتقای بخش نفت و گاز، شرکت‌های خارجی را در تولید نفت خود سه‌می می‌کند. به گزارش تسنیم، به نقل از عراقی نیوز، به‌زودی قانونی تصویب می‌شود که طبق آن شرکت‌های بین‌المللی می‌توانند در تولید نفت ملی عراق سه‌میهم باشند، این تصمیم پس از ۱۰ سال مذاکره و به تعویق افتادن‌های پیاپی گرفته شده است. طبق گزارش روزنامه الصباح، این تصمیم پس از انتخابات در ماه دسامبر اجرائی می‌شود. علی‌رغم پیشرفت‌های اخیر هنوز هم مشکلات قابل‌توجهی بین دولت فدرال عراق در بغداد و دولت منطقه کردستان در اربیل وجود دارد. طبق گفته یکی از اعضای کمیته نفت و گاز مجلس عراق، مساله ریاست شورای نفت و گاز یکی از اصلی‌ترین درگیری‌های بین این دو دولت است، پیشنهاد شده است وزیر نفت عراق ریاست این کشور را در اختیار داشته باشد، اما کردستان تأکید دارد وزیر نفت خود را برای ریاست این شورا انتخاب کند. طبق این قانون جدید، دولت فدرال و دولت کردستان عراق هر کدام با توجه به تولید ناخالص داخلی خود سه‌می مساوی از سود صادرات نفت دریافت می‌کنند. با این اقدام، نفت عراق به‌صورت عادلانه و مساوی در سه تاسر منطقه تقسیم می‌شود، همچنین هر دولت اجازه دارد در صورت یک‌جانبه امتیازات نفتی از فعالیت خود و قرار دادهای اکتشاف و تولید را امضا کند. هدف عراق از تصویب این قانون استفاده از منابع نفتی خود برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ارتقاء بخش نفت و گاز است.

برای واردات خودرو و تشویق شرکت‌های خودروسازی برای روی آوردن به موتورهایی با مصرف سوخت پایین‌تر ضروری است.

دولت می‌تواند با اعطای یارانه برای طرح‌های اسقاط و خطوط تولید کم‌مصرف و اجرای مقررات جامع بهینه‌سازی مصرف سوخت، مصرف‌بنزین و مسائل مربوط به موفقیت به معنای واقعی از آسیب‌پذیری‌های وابستگی وارداتی از طریق توانمندسازی خود کفایی مبتنی بر کارایی است.

موضوع ناترازی تولید و مصرف بنزین در ایران چالشی که از خطوط مونتاژ در سراسر کشور خارج می‌شوند، از جمله مواردی است که در گذشته زمان، خودروهای جدیدی که از خطوط مونتاژ در سراسر کشور خارج می‌شوند، از فناوری‌های ذاتی بهتری برخوردار می‌شوند و از همان ابتدا مصرف‌رآ محدود می‌کنند.

ایران را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. با جایگزینی خودروهای ناکارآمد و تولید مدل‌های با انبساط بالاتر، روند کاهش مصرف خودروهای داخلی غیربهبوده، ترویج اسقاط خودروهای فرسوده، اجرای مقررات سختگیرانه‌تر

ایران می‌شود و نیاز به واردات سوخت گرانقیمت را که بر بودجه و تراز تجاری سنگینی می‌کند، کاهش می‌دهد. با برنامه‌ریزی محتاطانه و ایجاد انگیزه برای همکاری، همه ذی‌نفعان می‌توانند از احیای مصرف بنزین در بخش خودرو و تأمین سوخت پایدار بهره‌مند شوند. مهم‌تر از همه، موفقیت به معنای واقعی از آسیب‌پذیری‌های وابستگی وارداتی از طریق توانمندسازی خود کفایی مبتنی بر کارایی است. موضوع ناترازی تولید و مصرف بنزین در ایران چالشی حیاتی است. برای پرداختن به این مسئله، تمرکز بر کاهش مصرف خودروهای داخلی غیربهبوده، ترویج اسقاط خودروهای فرسوده، اجرای مقررات سختگیرانه‌تر برای واردات خودرو و تشویق شرکت‌های خودروسازی برای روی آوردن به موتورهایی با مصرف سوخت پایین‌تر ضروری است. دولت می‌تواند با اعطای یارانه برای طرح‌های اسقاط و خطوط تولید کم‌مصرف و اجرای مقررات جامع بهینه‌سازی مصرف سوخت، مصرف‌بنزین و مسائل مربوط به موفقیت به معنای واقعی از آسیب‌پذیری‌های وابستگی وارداتی از طریق توانمندسازی خود کفایی مبتنی بر کارایی است. موضوع ناترازی تولید و مصرف بنزین در ایران چالشی که از خطوط مونتاژ در سراسر کشور خارج می‌شوند، از جمله مواردی است که در گذشته زمان، خودروهای جدیدی که از خطوط مونتاژ در سراسر کشور خارج می‌شوند، از فناوری‌های ذاتی بهتری برخوردار می‌شوند و از همان ابتدا مصرف‌رآ محدود می‌کنند. ایران را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. با جایگزینی خودروهای ناکارآمد و تولید مدل‌های با انبساط بالاتر، روند کاهش مصرف خودروهای داخلی غیربهبوده، ترویج اسقاط خودروهای فرسوده، اجرای مقررات سختگیرانه‌تر

ایران می‌شود و نیاز به واردات سوخت گرانقیمت را که بر بودجه و تراز تجاری سنگینی می‌کند، کاهش می‌دهد. با برنامه‌ریزی محتاطانه و ایجاد انگیزه برای همکاری، همه ذی‌نفعان می‌توانند از احیای مصرف بنزین در بخش خودرو و تأمین سوخت پایدار بهره‌مند شوند. مهم‌تر از همه، موفقیت به معنای واقعی از آسیب‌پذیری‌های وابستگی وارداتی از طریق توانمندسازی خود کفایی مبتنی بر کارایی است.

امکان صادرات روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت ایران به سوریه

مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی گفت: با تعمیرات پالایشگاه حمص سوریه می‌می‌توان روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت ایران را به سوریه صادر کرد و با صدور خدمات فنی و مهندسی به درآمزی برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایرانی کمک کرد. جلیل سالاری، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی در گفت‌وگو با فارس، با اشاره به برنامه دولت سیزدهم برای حضور در پالایشگاه‌های فراسرزمینی در سوریه، عنوان کرد: در گذشته تفاهم‌نامه‌ای سه‌جانبه بین ایران و ونزوئلا سوریه امضا شده بود تا یک پالایشگاه ۱۴۰ هزار بشکه‌ای جدید در سوریه احداث شود و نفت مورد نیاز این پالایشگاه از طریق ترکیب نفت ایران و ونزوئلا تأمین شود. مطالعات و طراحی پیمانیدن این طرح انجام شده است. وی افزود: بر اساس مطالعات بازار که انجام شده بود نیاز به فرآورده نفتی در سوریه و کشورهای همجوار وجود داشت. در نتیجه بر اساس آن، یک پالایشگاه ۱۴۰ هزار بشکه‌ای در کنار ۲ پالایشگاه موجود سوریه به نام حمص و باناس تعریف شد و هم‌اکنون نیز در دستور کار قرار دارد تا وارد مرحله تأمین مالی واحداث شود. سالاری تأکید کرد: همچنین در سفر اخیر رییس‌جمهور ایران به سوریه در دیدهبست‌ماه‌امسال نیز توافق مبنی بر تعمیرات پالایشگاه ۱۱۰ هزار بشکه‌ای حمص توسط مهندسان ایرانی مطرح شد که بعد از آن تیمی از شرکت ملی پالایش

۳

عراق قانون جدیدی برای

مالکیت نفت توسط شرکت‌های خارجی تصویب می‌کند

عراق با هدف استفاده از منابع نفتی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ارتقای بخش نفت و گاز، شرکت‌های خارجی را در تولید نفت خود سه‌می می‌کند. به گزارش تسنیم، به نقل از عراقی نیوز، به‌زودی قانونی تصویب می‌شود که طبق آن شرکت‌های بین‌المللی می‌توانند در تولید نفت ملی عراق سه‌میهم باشند، این تصمیم پس از ۱۰ سال مذاکره و به تعویق افتادن‌های پیاپی گرفته شده است. طبق گزارش روزنامه الصباح، این تصمیم پس از انتخابات در ماه دسامبر اجرائی می‌شود. علی‌رغم پیشرفت‌های اخیر هنوز هم مشکلات قابل‌توجهی بین دولت فدرال عراق در بغداد و دولت منطقه کردستان در اربیل وجود دارد. طبق گفته یکی از اعضای کمیته نفت و گاز مجلس عراق، مساله ریاست شورای نفت و گاز یکی از اصلی‌ترین درگیری‌های بین این دو دولت است، پیشنهاد شده است وزیر نفت عراق ریاست این کشور را در اختیار داشته باشد، اما کردستان تأکید دارد وزیر نفت خود را برای ریاست این شورا انتخاب کند. طبق این قانون جدید، دولت فدرال و دولت کردستان عراق هر کدام با توجه به تولید ناخالص داخلی خود سه‌می مساوی از سود صادرات نفت دریافت می‌کنند. با این اقدام، نفت عراق به‌صورت عادلانه و مساوی در سه تاسر منطقه تقسیم می‌شود، همچنین هر دولت اجازه دارد در صورت یک‌جانبه امتیازات نفتی از فعالیت خود و قرار دادهای اکتشاف و تولید را امضا کند. هدف عراق از تصویب این قانون استفاده از منابع نفتی خود برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ارتقاء بخش نفت و گاز است.

برنامه‌ریزی برای توسعه جایگاه پلیمرها

در صنعت پتروشیمی ایران

برنامه‌ریزی‌های صنعت پتروشیمی کشور بر مبنای توسعه جایگاه پلیمرها در صنعت پتروشیمی ایران است؛ در حال حاضر ۳۰ مجتمع تولیدی پلیمری در کشور داریم و ۳۱ طرح پلیمری در حال ساخت وجود دارد. به گزارش تسنیم، اولین محصول پلیمری تولیدی در ایران، پلی‌وینیل کلراید (PVC) بود که در سال ۱۳۴۹ در پتروشیمی ابان به میزان ۳۶ هزار تن در سال تولید شد. رشد تولید محصولات پلیمری با توجه به تقاضای بازار داخلی و خارجی به‌گونه‌ای پیش رفت که در حال حاضر ظرفیت تولید محصولات پلیمری در ایران به ۸۸ میلیون تن در سال می‌رسد. ظرفیت اسمی ۸۸ میلیون تنی تولید محصولات پلیمری در ایران در شرایطی است که ظرفیت تولید محصولات پلیمری در جهان بالغ بر ۴۹۰ میلیون تن و ظرفیت تولید محصولات پلیمری در خاورمیانه ۴۲ میلیون تن است؛ در واقع ایران سه‌می ۱۸ درصدی از ظرفیت تولید محصولات پلیمری جهان و سه‌می ۲۱ درصدی از ظرفیت تولید محصولات پلیمری در خاورمیانه دارد. میزان تولید واقعی محصولات پلیمری در جهان بالغ بر ۳۹۰ میلیون تن و در خاورمیانه ۲۶ میلیون تن است که سه‌م تولید عملی محصولات پلیمری در ایران ۸۱ میلیون تن از مجموع ظرفیت اسمی ۸۸ میلیون تنی، از تولید عملی محصولات پلیمری جهان و خاورمیانه به ترتیب ۲ و ۲۳ درصد است. صادرات محصولات پلیمری در سال ۱۴۰۱ (۲۰۲۲ میلادی) در جهان حدود ۱۱۷ میلیون تن و در خاورمیانه حدود ۲۴ میلیون تن بوده است. حجم صادرات محصولات عمده پلیمری ایران در همین سال حدود ۳.۶ میلیون تن بوده که نسبت به جهان و خاورمیانه به ترتیب سه‌می حدود ۳ و ۱۵ درصد را به خود اختصاص می‌دهد. برنامه‌ریزی‌های صنعت پتروشیمی کشور بر مبنای توسعه جایگاه پلیمرها در صنعت پتروشیمی ایران است. در حال حاضر ۳۰ مجتمع تولیدی پلیمری در کشور داریم و ۳۱ طرح پلیمری در حال ساخت وجود دارد. در خصوص افزایش ظرفیت تولید محصولات پلیمری در ایران به گونه‌ای هدفگذاری شده که ظرفیت تولید در سال ۱۴۰۶، ۸۸ میلیون تن فعلی، به ۹۸ میلیون تن در سال برسد. مرتضی شاهمیرزایی، مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی در گفت‌وگو خبری که در حاشیه هفدهمین نمایشگاه بین‌المللی ایران پلاست داشت، در این خصوص گفت: در برنامه هفتم توسعه ظرفیت تولید محصولات پلیمری به ۱۹ میلیون تن می‌رسد، که با توجه به اینکه پروژه‌ها در بخش خصوصی است، تلاش می‌کنیم رفع موانع برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی داشته باشیم و تا پایان دولت ظرفیت تولید محصولات پلیمری مابه حدود ۱۱ میلیون تن خواهد رسید.

قطعی برق ۶۰ هزار مشترک در تگزاس امریکا

آمارهای لحظه‌ای نشان می‌دهد که هم‌اکنون برق بیش از ۱۰۰ هزار مشترک در امریکا قطع شده و بیشترین خاموشی‌ها مربوط به ایالت تگزاس است. به گزارش فارس، به نقل از شرکت‌های توزیع نیرو و در امریکا، آمارهای لحظه‌ای نشان می‌دهد که هم‌اکنون برق بیش از ۶۰ هزار مشترک در ایالت تگزاس امریکا از مدار خارج شده است. تعداد خاموشی‌ها در سراسر امریکا بیش از ۱۰۰ هزار مشترک است. بیشترین قطعی برق در ایالت تگزاس مربوط به شهرهای کروکی، هندرسون، اندرسون، اسمیت و فلین می‌شوند. به‌طور کلی، ۹ شهر در این ایالت با خاموشی چندین هزار مشترک روبرو هستند. در ایالت لوئیزیانامهم که همسایه شرقی تگزاس به‌شمار می‌رود، تعداد خاموشی‌ها به بیش از ۳۲ هزار مشترک رسیده است. اوضاع در کالیفرنیا نیز جرسی و فلوریدا هم چندان مساعد نیست به‌گونه‌ای که در کالیفرنیا نیز بیش از ۷ هزار مشترک قطع شده و در ایالت دیگر نیز به ترتیب ۳۲۰۰۹ و ۲۶۴۴ مشترک دست‌رسی به شبکه توزیع نیرو را دست داده‌اند.

قیمت گوشت از اواسط

آبان ماه به ثبات می‌رسد

قائم‌مقام وزیر جهاد کشاورزی با بیان اینکه میانگین مصرف سالانه گوشت قرمز در کشور ۸۵۰ هزار تن است، گفت:از این میزان حدود ۱۰۰ هزار تن طی سال‌ها در قالب گوشت منجمد و مصارف صنعتی وارد کشور می‌شود و ۷۵۰ هزار تن نیز تولید داریم.
علیرضا پیمان پاک با اشاره به اینکه دو اتفاق بازار گوشت را از تعادل خارج کرد، گفت: یکی در بحث حذف ارز ترجیحی و حذف یارانه‌ها بود که فرآیند تولید را دچار مشکل کرد که البته در حوزه مرغ توانستیم با افزایش جوهریزی و تمرکز بر تولید داخل و مقدار محدودی واردات آن را به تعادل برسیم.
به گفته وی در حال حاضر جوهریزی در بالاترین سطح ممکن در طول تاریخ گذشته است.
بیش از ۱۳۰ تا ۱۳۵ میلیون قطعه جوهریزی داریم.
قائم مقام وزیر جهاد کشاورزی اضافه کرد: اتفاق دیگر محدودیت‌های ارزی به وجود آمده و مشکلات بین صنعت ما را پوشش می‌داد کمبودی اتفاق افتاد.
واردات گوشت منجمد و صنعتی که بخش صنف و صنعت ما را پوشش می‌داد کمبودی اتفاق افتاد. این کمبود باعث شده مصارف صنف و صنعت به سمت گوشت گرم حرکت کنند.
البته از ابتدای سال این مشکل حل شده و ماهنگی کلملی در پرداخت‌ها و انتقال ارزها به وجود آمد. وی تصریح کرد: بر آورد ما این است که ۵۰ هزار تن کاهش تولید داریم و باید ۱۵۰ هزار تن واردات داشته باشیم.
در دو سه ماه اول واردات گوشت منجمد کاهش یافت و در برخی ماه‌ها حتی به ۱۰۰ تن هم رسید، ولی امروز ۷۰۰ تن گوشت منجمد در ماه وارد و نیاز بخش صنف و صنعت تامین می‌شود، ضمن اینکه تقاضای صنف و صنعت نیز از گوشت گرم خارج شده و بازار به ثبات می‌رسد.
پیمان پاک که در یک برنامه تلویزیونی صحبت می‌کرد، عنوان کرد برای تنظیم بازار گوشت گرم، برنامه‌ریزی شده که واردات محدود گوشت قرمز تنظیم بازار از انجام شود و در این راستا واردات روزانه ۱۴۰ تا ۱۵۰ تن گوشت گوسفندی و ۱۰۰ تن گوشت گوساله هدف گذاری شده است.
این فرآیند برای گوشت گوسفندی اتفاق افتاد و در ساخت‌ها نیز ایجاد شد.
در حال حاضر واردات انجام می‌شود. تقریباً هر روز ۱۵۰ تن رسیدیم حتی در بعضی روزها ۲۰۰ تن گوشت گرم گوسفندی نیز وارد شده است.
قائم مقام وزیر جهاد کشاورزی افزود: برای تنظیم بازار گوشت قرمز روزانه ۱۵۰ تن گوشت وارداتی عرضه می‌شود که ۹۰ درصد آن از طریق فروشگاههای زنجیره‌ای و حدود ۱۰ درصد آن یعنی ۱۵ تن از طریق میادین میوه و تره بار سطح شهر عرضه می‌شود.
با عرضه مدهلود گوشت وارداتی پیش‌بینی می‌کنیم تا اواخر مهرماه یا اواسط آبان بازار گوشت به ثبات و به اندازه قیمت سال گذشته برسد.
یعنی قیمت لاشه عمده فروشی کیلویی ۳۳۰ هزار تومان و برای خرده فروش ۳۸۰ هزار تومان می‌رسد و در میان مدت نیز برابری دام داخلی باید رونق بگیرد.

تحول در ساختار اتاق ایران ضروری است

ایسنا /فارس رییس اتاق بازرگانی فارس با اشاره به تشکیل کمیته تدوین طرح تحول در ساختار اتاق ایران گفت: این اتفاق را به فال نیک می‌گیریم اما نکته کلیدی اجرای آن، زمانی است که همدلی و قضاوت مشترک بین کلی تمام فعالان بخش خصوصی کشور و همچنین بخش دولتی در خصوص نیاز به این اقدام ایجاد شود.
به گزارش ایسنا، محمدصادق حمیدیان امروز، ۳ مهرماه در جمع خبرنگاران با تأکید بر نقش مهم و اساسی کمیته تدوین طرح تحول در ساختار اتاق ایران بیان کرد: در موضوع اتاق ایران سال‌هاست که نیاز به تحول ساختاری و بنیادی احساس می‌شود لذا در نشست شورای مشاورتی بررسی اصلاح ساختار اتاق ایران، کمیته‌ای با حضور محمد قاسمی رییس مرکز پژوهش‌های اتاق، ساسان شاه‌ووسی مدیر کل مطالعات مدیریت دانشگاه تربیت مدرس و هادی حدادی پژوهشگر نهادهای مدنی مامور مطالعه مدل تحولی ساختار اتاق ایران تشکیل شد.
وی با تأکید بر اینکه تحول در ساختار اتاق ایران در این بره زمان امری ضروری است، افزود: اتاق بازرگانی به عنوان بارمان بخش خصوصی نیاز به حرکت بر اساس مقتضیات روز و متناسب حوزه اقتصادی در سطح کلان ملی و بین‌المللی دارد و بر همین اساس در ساختار باید چابک، پویا و به روز حرکت کند.
حمیدیان اظهار کرد: در این طرح تحول مسأله‌ای از جمله توسعه محلی و منطقه‌ای اتاق‌های استانی، افزایش چابکی و پویایی، افزایش تعامل با ذی‌نفعان و ارتقای دیپلماسی اقتصادی، افزایش اثر بخشی بخش خصوصی در سطح ملی و بین‌المللی، به‌رهمندی از منابع انسانی شایسته و حرفه‌ای، تسریع در ارائه خدمات و تعامل با ذی‌نفعان، داشتن فرهنگ سازمانی متعالی و توسعه منابع مالی و متنوع‌سازی این منابع، به عنوان اهداف کلان مطرح شده است.
رییس اتاق بازرگانی فارس اضافه کرد: همچنین در طرح تحول ساختاری اتاق ایران بر اساس مأموریت‌ها و اهداف و روابط اتاق ایران ا برهبر و ۴۲ برنامه تحولی اجرایی مشخص شده است.
وی با بیان اینکه در نخستین گام اعضای این کمیته ابعاد مختلف طرح با جزئیات و تفاوت‌های ماهوی و پژوهش‌های کاربردی را بررسی کردند، ادامه داد: پس از برگزاری چندین کارگزارنشسی ایده اولیة مدل مبتنی بر مطالعه در دانشگاه تربیت مدرس توسط این کمیته بررسی شده و مقرر شده بعد از جمع‌آوری آرای مختلف و جمع‌بندی آنها مدل پیشنهادی برای تغییر ساختار اتاق ایران جهت اظهار نظر و رأی‌گیری تهیه به هیات‌نمایندگان اتاق ایران ارائه می‌شود.

صنعت، معدن و تجارت

کاری که تحریم‌ها و قیمت‌گذاری دستوری با تولید کرد

لازمه اصلاح اقتصاد ایران

تعالی

اقتصاد ایران اگر بخواهد به سمت ثبات برود، چه کاری باید انجام دهد؟ اقتصاددانان می‌گویند: اقتصاد ایران برخلاف ظاهرش اقتصاد بازار به معنای کلاسیک نیست. اقتصاد سرمایه‌داری رفاقتی است؛ یعنی اقتصادی مبتنی است بر رانت‌جویی غیر مولد. بنابراین لازم‌ه اصلاح اقتصاد ایران این است که در جه اول باید سیاست خارجی اش را تغییر دهد. این سیاست خارجی برای اقتصاد ایران مهلک است و رکود ۱۰ ساله اقتصاد ایران ناشی از تحریم‌ها و مناسبات غلط با خارجی‌ها است. تحریم‌ها باید برداشته شوند نه از طریق مذاکرات پنهان؛ بنابراین باید تصمیم گرفت که با ۵۰۰ تا ۶۰۰ میلیارد دلار در آمدی که وجود دارد چه باید کرد چراکه با قدرت اقتصادی کشوری مثل امریکا توان رقابت وجود ندارد و در جنگ نامتقارن نیز نمی‌توان کاری کرد؛ در سایه ثبات اقتصادی حجم سرمایه‌گذاری افزایش پیدا می‌کند، به همین ترتیب چرخ‌های اقتصاد کم‌وبیش به حرکت در خواهد آمداز طرفی، اقتصاد ایران اگر بخواهد به سمت اقتصاد بازار معقول برود باید سه حوزه اصلی از جمله «فرخ بهره، نرخ ارز و انرژی» دست به اصلاح‌ها بزند، در غیر این صورت غیر از رانت جویی، رانت‌خواری و فعالیت غیر مولد ما شاهد رونق در اقتصاد نخواهیم بود. عامل دیگر، سیاست تعیین دستوری قیمت است که در بلندمدت آثار زیان‌بار بسیاری هم برای تولیدکننده و هم برای مصرف‌کننده دارد. اعمال این سیاست باعث می‌شود، مشکلاتی همچون تورم بالا، تعطیلی واحدهای تولیدی، افزایش بیکاری و کاهش کیفیت کالا پیش آید و از سویی دیگر باعث به وجود آمدن فساد، رانت و بازارهای غیرقانونی می‌شود.

مساله اول اقتصاد: نرخ بهره

«قیمت‌گذاری دستوری» و بررسی اعمال این سیاست بر اقتصاد ایران در یک نشست تخصصی مورد واکاوی قرار گرفت. بهروز هادی‌نژو، اقتصاددان در این نشست با بیان اظهاراتی گفت: با شروع جنگ ایران و عراق دخالت دولت در اقتصاد بیشتر شد و به طبع سهمیه‌بندی کالاها در دستور کار قرار گرفت. سهمیه‌بندی موقعی اجرا می‌شود که قیمت‌ها غیر تعادلی باشد که باعث شکل‌گیری صف می‌شود. برای آنکه همه مردم به مایحتاج زندگی برسند سهمیه‌بندی کالاها را سوم شد. در قانون اساسی معاملات ربوی شرعاً ممنوع بود. خود آن مستمسکی شد برای کنترل نرخ بهره. چون به‌نظام سرمایه‌داری بدبینی و وابستگی به امپریالیسم مزموم شناخته می‌شد. تجارت خارجی هم ملی شد و فشار اصلی بر بندهایی از قانون اساسی خوداتکایی و خودکفایی شد.

به موجب اصل ۲۹ قانون اساسی وظایف بسیار بزرگی از لحاظ رفاهی و اشتغال به عهده دولت گذاشته شد. به این ترتیب یک دولت‌رفاهی در یک اقتصاد عقب‌افتاده نفتی شکل گرفت که نظام مالیاتی آن نیز ضعیف بود. بهروز هادی‌نژو با بیان اینکه در سه حوزه کلیدی و مهم اقتصاد کشور قیمت‌گذاری در دستور کار قرار گرفت که این سه حوزه سرنوشت نظام اقتصادی ایران را تغییر داد تأکید کرد: اولی، نرخ بهره بود. وقتی نرخ بهره، روی دانسته‌شود سعی شود که پایین‌تر از نرخ تورم نگه‌داشته‌شود، بازارهای مالی را تحت تأثیر کنترل خواهد داد. عملکرد بانک مرکزی زیر سؤال می‌رود چراکه بانک مرکزی با کنترل نرخ بهره سیاستی سعی می‌کند عرضه و تقاضای پول را تعدیل کند و بعد در سیستم بانکی، چون رانت عجیب‌وغریبی به افرادی که قرض می‌گرفتند تعقیق می‌گرفت بسیاری از مردم می‌آوردند که قرض‌بگیرند. چون بانک‌ها زیر ۱۰ درصد و تورم ۲۰ درصدی هر کسی که بدهکار بود منتفع می‌شد. در سیستم بانکی مجبور شدند که اعتبارات را سهمیه‌بندی کنند در ست به‌مانند بازار کالاها. سهمیه‌بندی اعتبارات، منابع به دست شرکت‌های بزرگ و افرادی که وابستگی‌های سیاسی نظامی بیشتری داشتند می‌رسید و به دست فعالان اقتصادی کوچک و متوسط و مردم نمی‌رسید. ضمن اینکه فساد گسترده‌ای در سیستم بانکی ایران ایجاد کرد. به این ترتیب با کاهش نرخ بهره به زیر نرخ بهره مؤثر مثبت عملاقتواری هر سرمایه‌بر تشویق می‌شوند در جامعه‌ای که نیاز به کار وجود دارد و تقاضا برای نیروی کار افزایش پیدا کند.

وقتی بر اثر این سیاست‌ها پول ب‌قدرت به سیستم بانکی می‌رسد، این امر باعث تورم می‌شود. وقتی نرخ تولید ناخالص داخلی (GDP) کشور ۲۲۶ درصد افزایش پیدا کند، این تورم ۲۰۰ درصدی در جایگاه ۸۳ قرار گرفته و همچنین در سال ۱۴۰۱ کل صادرات دارو و تجهیزات پزشکی از ایران ۱۰۶۴ میلیون دلار و سهم افغانستان از کالاهای ایرانی هفت میلیون دلار بوده است. معاونت بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی تهران در گزارشی تحت عنوان «تجارت اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی با افغانستان» به بررسی وضعیت صادرات دارو و تجهیزات پزشکی در جهان، واردات این اقلام و سهم ایران در بازار افغانستان پرداخته است. بر اساس این گزارش در سال ۲۰۲۲ ارزش کل صادرات اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی در جهان بالغ بر ۱.۲ هزار میلیارد دلار بوده که سهم ۴.۸ درصدی از ارزش صادرات کالاها در این سال را به

تعاون

ایجاد رویکرد صادراتی

هیچ دولتی بعد از جنگ جهان دوم بسا خود کفایی به‌جایی نرسیده است. کشور چین نمونه آن است و وینت نامونه آخرین آن است. به گفته این اقتصاددان، دهم، این سیاست خارجی برای اقتصاد ایران مهلک است و رکود ۱۰ ساله اقتصاد ایران ناشی از تحریم‌ها و مناسبات غلط با خارجی‌هاست. تحریم‌ها باید برداشته شوند نه از طریق مذاکرات پنهان؛ بنابراین باید تصمیم گرفت که با ۵۰۰ تا ۶۰۰میلیارد دلار در آمدی که وجود دارد چه باید کرد چراکه با قدرت اقتصادی کشوری مثل امریکا توان رقابت وجود ندارد و در جنگ نامتقارن نیز نمی‌توان کاری کرد. در دنیای کنونی همه کشورها از مزایای تجارت و سرمایه‌گذاری خارجی بهره‌مند می‌شوند؛ بنابراین کشور ما نیز باید به‌مانند دیگر کشورها تصمیم مغفولانه‌ای بگیرد. تنش‌زایی چندین‌فایده دارد. اول اینکه تحریم‌ها برداشته می‌شود و دوم، هزینه‌های نظامی زیادی به‌شدت پایین خواهد آمد. ایران می‌تواند بخش زیادی از این هزینه‌ها را صرف مسائل زیربنایی کشور کند و مساله سوم، جذب سرمایه‌گذاری خارجی است. در سلبه ثبات اقتصادی حجم سرمایه‌گذاری افزایش پیدا می‌کند، به همین ترتیب چرخ‌های اقتصاد کشور کم‌وبیش به حرکت در خواهد آمد.

بهرز هادی‌نژو گفت: ما در کشور به یک ثبات سیاسی نیاز داریم. چندین سال است که ثبات سیاسی خدشدار شده و مشروعیت دولت زیر سؤال رفته است. میان مردم و دولت شکاف ایجادشده است که می‌بایست این سوته‌فهم‌های را با ابزار مناسب حل کرد. وی تأکید کرد: مردم، ولی نعمت دولت‌اند و مردم باید دولت را انتخاب کنند. مردم باید از طریق مجلس انتخاب کنند که چه چیز اولویت کشور است. این اقتصاددان تصریح کرد: حقوق مالکیت خصوصی و تضمین اجرای قراردادها باید در دستور کار قرار گیرد. بعد از انقلاب اسلامی، مالکیت خصوصی تضعیف‌شده است. از سویی دیگر باید داد‌گاه‌های تخصصی ویژه دعای تجاری تشکیل شوند.

نخبگان باید وارد سیستم شوند

هادی‌نژو در ادامه به موضوع صنعتی شدن اشاره کرد و گفت: همه کشورهایی که تا تأخیر صنعتی شدند، دولت در آن نقش داشته است. خسران زیادی به بروکرسی کشور وارد شده است. بسیاری از متخصصان و تحصیلکرده‌ها از کشور خارج شده‌اند. قطبی کردن تعهد و تخصص غلط بود و باید نخبگان وارد سیستم شوند و بروکرسی فاسد و ناکارآمد رمیم‌شود و مقررات‌گذاری زائد باید از میان برداشته‌شود. هیچ کشوری صنعتی نشده است که نظام مالی اش را سامان نداده باشد. نظام مالی ایران بسیار مغشوش است. بانک‌های خصوصی کشور سرمایه‌شان را از طریق هلدینگ‌های انحصاری تغذیه می‌شود. اعتباراتشان هم به دست هلدینگ‌های می‌رسد.

یادداشت

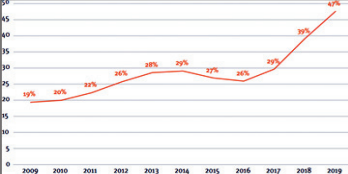
تحلیل روندهای بین‌المللی در

سیاست‌های صنعتی

رضاحمدی |

کشورها برای قرن‌ها سیاست صنعتی را برای ارتقای توسعه اقتصادی خود تجربه کرده‌اند. ابتکار اخیر مانند قانون تراشه و علم (CHIPs and Science Act) امریکا یا «ساخت چین ۲۵-۲۰»، نشانه ظهور مجدد سیاست صنعتی است. در پر توموج کنونی ابتکارات جدید سیاست صنعتی، به دست آوردن درک بهتر از سیاست‌های صنعتی جهانی بسیار مهم است. برخلاف اینکه سیاست صنعتی در سراسر جهان فراگیر است اما متخصصان فاقد داده‌های سیستماتیک و قابل مقایسه در مورد استفاده از آن هستند. سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (UNIDO) در گزارش اخیر خود تحت عنوان «سیاست صنعتی جهانی: اندازه‌گیری و نتایج» تلاش کرده است تا رویکرد جدیدی برای اندازه‌گیری سیاست‌های صنعتی با استفاده از تکنیک‌های یادگیری ماشین ارائه دهد تا متعاقباً بتوان براساس آن سیاست‌های صنعتی را با یکدیگر مقایسه و طبقه‌بندی کرد. نکته مهم در این خصوص آن است که اتخاذ یک معیار سیاستی به تنهایی معمولاً موید سیاست صنعتی خاص نیست. به عنوان مثال اگر معیار «تعرفه‌گذاری» به عنوان ابزاری استاندارد برای اهداف تصویفات صنعتی در نظر گرفته‌شود، چالش موجود آن است که نظام تعرفه‌گذاری ممکن است برای مقاصد دیگری نیز مورد استفاده واقع شود؛ مانند افزایش در آمد دولت یا مدیریت شرایط تجارت. بنابراین، معیار تعرفه‌گذاری یک کشور نمی‌تواند گویای این باشد که آیا یک تعرفه‌میک یک هدف سیاست صنعتی را دنبال می‌کند یا خیر. این مشکل به‌موضوع تعرفه‌گذاری محدود نمی‌شود. بسیاری از ابزارهای رایج سیاست صنعتی (مانند وام‌های ترجیحی، یارانه‌ها و اعطای زمین) اهداف جایگزینی را فراتر از سیاست صنعتی ارائه می‌کنند. برای نمونه، بسیاری از ابزارهای رایج سیاست صنعتی برای افزایش تولید داخلی ترویج می‌کنند. برای این منظور از مجموعه داده‌های بین‌المللی هشدار تجارت جهانی (GTA)، از سال ۲۰۰۹ تا به امروز استفاده می‌شود. این داده‌ها شامل توضیحات هر خطی است. بنابراین این امکان را فراهم می‌آورد که از این توضیحات به عنوان تفکیک‌شده این اجازه‌ای دهد تا ویژگی‌های سیاست صنعتی در سطح جهانی مورد بررسی قرار گیرد.

توصیف پیش‌انداز جهانی سیاست صنعتی ۱- سیاست صنعتی در حال افزایش است سیاست صنعتی در دهه گذشته به‌طور چشمگیری افزایش یافته و بیش از دو برابر شده است. نمودار زیر سهم سیاست‌های تجاری در انش‌ان می‌دهد که به‌عنوان سیاست صنعتی در طول دهه ۲۰۱۰ شناخته می‌شود. براساس برآوردهای صورت گرفته، حدود ۲۰ درصد از همه سیاست‌ها در سال ۲۰۰۹ با عنوان «سیاست صنعتی» شناخته می‌شد، که در سال ۲۰۱۹، ۳۰٪ همین سهم تقریباً ۲۰۰ درصد بود. این افزایش زمانی که تعداد سیاست‌ها را بررسی می‌کنیم نیز مشهود است. این یافته، پشتیبان تجربی خوبی از دیدگاه کارشناس مبنی بر افزایش توجه به سیاست صنعتی طی سال‌های اخیر است. نمودار (۱) نسبت سیاست صنعتی از کل سیاست‌ها

کشورهای صنعتی با درآمد بالا پیشتر سیاست‌های صنعتی هستند

سیاست صنعتی به‌شدت به سمت کشورهای صنعتی پر درآمد گرایش پیدا می‌کند. کشورهای با درآمد بالا به‌طور متوسط حدود پنج برابر بیشتر از اقتصادهای با درآمد کم به‌متوسط سیاست‌های صنعتی انجام می‌دهند. در میان گروه‌ها، عمدتاً اقتصادهای صنعتی با درآمد متوسط (مانند برکس) هستند. کلار سیاست‌های صنعتی استفاده می‌کنند؛ به‌گونه‌ای که عملاً هیچ سیاست صنعتی در کشورهای کم‌درآمد یافت نمی‌شود. اگرچه میزان سیاست صنعتی در کشورهای فقیر و نروتمند متفاوت است اما کشورها معمولاً تمایل دارند بر انواع صنایع مله‌په‌تر تمرکز کنند.

هنگام مقایسه ۱۰ صنعت هدف سیاست‌های صنعتی در اقتصادهای پر درآمد و در اقتصادهای با درآمد پایین تا متوسط، همپوشانی قابل توجه است؛ به‌گونه‌ای که ماشین‌الات و تجهیزات حمل‌ونقل و همچنین برخی از صنایع سنگین هدف قرار می‌گیرد. همچنین در خصوص ابزارهای خاص مورد استفاده برای سیاست صنعتی، همپوشانی قابل توجهی بین کشورهای غنی و فقیر قابل مشاهده است. اکثر کشورها به‌شدت به تأمین مالی تجارت، وام‌های دولتی، کمک‌های مالی و منابع محلی وابسته هستند. با این حال، یک تفاوت قابل توجه وجود دارد و آن استفاده از تعرفه واردات در کشورهایی با درآمد کم یا متوسط است؛ به‌گونه‌ای که تعرفه‌های وارداتی عمدتاً در سیاست صنعتی کشورهای پر درآمد وجود ندارد. همچنین کمک‌های مالی در بازارهای خارجی، تدارکات عمومی و افزایش سرمایه به‌طور گسترده در اقتصادهای با درآمد بالا مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حالی که در اقتصادهای با درآمد پایین یا متوسط به‌شدت بر کاهش مالیات به‌عنوان یک ابزار سیاست صنعتی تکیه می‌کنند. صنعت الوارزی بر خوردن دندوباسهولت‌ی بیشتر سیاست‌های صنعتی مدرن خود را اجرا می‌کنند؛ به‌گونه‌ای که ممکن است الگو برداری از آن برای کشورهای کم‌درآمد چالش‌برانگیز باشد.

دو کد تعرفه «واکسن‌های پزشکی انسانی» و «داروهایی متشکل از محصولات مخلوط یا غیر مخلوط برای اهداف درمانی یا پیشگیری ...» تشکیل می‌دهد. همچنین کالای عمده وارداتی در حوزه اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی در سال ۲۰۲۲ حدود ۹۴ درصد از کل ارزش واردات این اقلام را تشکیل می‌دهد که نشان از تنوع پایین اقلام وارداتی این کشور در این حوزه است.

واردات دارو و تجهیزات پزشکی از سوی افغانستان در سال‌های اخیر بیش از ۳۰۰ میلیون دلار بوده که نشان می‌دهد سهم ایران در این بازار در سال ۱۴۰۱ کمتر از ۲.۳ درصد بوده است.

نگاهی به رخداد حوادث طی سال های گذشته در مدارس

جان باختن کودکان از گیلان تازاهدان

حفظ امنیت جانی دانش آموزان به عهده آموزش و پرورش است

آموزشی را برای دانش آموزان آینده این سرزمین فراهم کرده ایم. کلاس های درسی که با ممکن است سفتش روی سر دانش آموزان آوار شود یا بخاری های غیر استاندارد آن آتش بگیرد و این کودکان را زنده زنده در آتش بسوزاند. مروری بر حوادث سال های اخیر در مدارس کشور:

گلی ماندگار

بالاخره ماه مهر از راه رسید و شهرها با حضور دانش آموزان رنگ و بوی دیگری گرفتند اما همه چیز آنطور که باید پر از شادی و نشاط نیست. حتما شما هم فیلم هایی را که از مدارس فرسوده در فضای مجازی منتشر شده است دیده اید. مدارس مسوله که اولیا از فرستادن فرزندانشان به سر کلاس های آن خودداری می کنند و معتقدند آموزش و پرورش باید در طول مدت تعطیلات تابستانی برای بازسازی این مدارس اقدام می کرد. سال هاست که وقوع برخی حوادث در مدارس باعث مرگ یا آسیب دیدگی دایمی دانش آموزان شده است. هر بار که بحث ایمنی مدارس به میان می آید محال است کسی به یاد دختران شین آباد نیفتد. هر بار که بحث ایمنی کلاس های درس به میان می آید محال است که جان باختن معلم گیلانی در میان شلمه های آتش را به یاد نیوریم و تمام این اتفاقات در حالی رخ می دهد که آموزش و پرورش مسولیت فراهم آوردن شرایط ایمن در کلاس های درس را بر عهده دارد؛ مسولیتی که بارها به قیامت جان دانش آموزان و معلمان تمام شده است. مساله مهم این است که هر بار وقتی مه راه آغاز می شود مسوولان آموزش و پرورش به فکر این می افتند که چند مدرسه نیازمند بازسازی و ایمن سازی هستند. در حالی که باید در طول تابستان و فصل تعطیلی مدارس چنین تدابیری اندیشیده شود. اینکه مسوولان این وزارت خانه منتظر کمک های خیرین مدرسه سازی می مانند هم خود حکایت دیگری است. اگر قرار باشد هزینه تحصیل کودکان بازمانده از تحصیل را خیرین بدهند. هزینه بازسازی مدارس را خیرین بدهند. هزینه تامین وسایل گرمایشی برای مدارس در مناطق دور افتاده هم به عهده خیرین و مردم باشد پس دولت چه کار مفیدی انجام خواهد داد. این در حالی است که پرداخت حقوق و مزایای معلمان نیز همیشه با اما و گاه های همراه است که بارها با راهبات اعتراضی آنها شده است. به راستی وظیفه دولت در قبال تحصیل فرزندان این سرزمین چیست؟ وقتی ما از فرزند آوری سخن می گویم کدام زیر ساخت های

مدرسه غیر انتفاعی اسوه حسنه

آذر ۱۳۹۷

روز ۲۲ آذر ماه سال ۹۷ برای ۴ خانواده های که فرزندان شان در آتش بی تدبیری سوختند فراموش نشدنی شد. بر اثر آتش سوزی دبستان اسوه حسنه در شهر زاهدان چهار دانش آموز در کلاس درس خود دچار آتش سوزی شدند. تازدی که نتیجه بی میلانی و عدم نظارت مسوولان به ایمن سازی مدارس در بسیاری از نقاط ایران است و گویا قرار نیست هیچگاه از اینگونه حوادث تلخ عبرت گرفته شود. موناخسرو پرست، صبا عربی، یکتا میرشکار و مریم نوکندی ۴ دانش آموز مقطع اول ابتدایی در واحد آموزشی غیرانتفاعی «اسوه حسنه» زاهدان بودند که در این حادثه بر اثر سوختگی شدید جان شان را از دست دادند. تنها اتفاقی که رخ داد استغفای مدیر آموزش و پرورش ناحیه ۲ زاهدان بعد از این حادثه بود.

مدرسه شین آباد، ۱۵ آذر ۱۳۹۱

۱۵ آذر ۱۳۹۱ خورشیدی. کلاس ۴۵ نفری مدرسه ابتدایی دخترانه شین آباد هشت تن غایب داشت و باقی دانش آموزان در کلاس درس حاضر شدند، بخاری نفتی کلاس درس شین آباد خاموش بود و سراپادار مدرسه سعی در روشن کردن آن را داشت اما غیر استاندارد بودن بخاری نفتی به خامسوزی نفت و آتش گرفتن کلاس درس شین آباد و سوختگی ۲۸ دانش آموز و در گذشت یکی از دانش آموزان این کلاس منجر شد. در این حادثه مسوولان آموزشی معتقد بودند که بخاری نفتی استاندارد بوده است اما آتش نشانی پیرانشهر در گزارش خود علت آتش سوزی را بخاری نفتی که در حال خامسوزی بوده و سوختن از آن سرریز شده می دانند. بخاری نفتی عامل آتش سوزی کلاس درس و مدرسه دخترانه شین آباد پیرانشهر به کلی

آبان ۱۳۸۹ و مرگ یک دانش آموز دیگر

این بار وقوع آتش سوزی در یک خوابگاه شبانه روزی در استان سیستان و بلوچستان سبب شد تا یک دانش آموز جان خود را از دست بدهد. این در حالی است که در زمان وقوع حادثه ۶۷ دانش آموز در خوابگاه حضور داشتند که با کمک اهالی محل و معلمان از محل حادثه دیده خارج شدند. اما یک دانش آموز ۱۳ ساله در این آتش سوزی جان خود را از دست داد. با گذشت سال ها از این ماجرا هنوز علت آن مشخص نشده است.

مدرسه شهید رحیمی در دوزن فارس

آذر ۱۳۸۵

دانش آموزان کلاسی در مدرسه شهر «دوزن» با یک بخاری علاءالدین به جدال با سرامزماستان جان خود

را از دست دادند. هشت دانش آموز در این حادثه دچار سوختگی شدید از ناحیه و سر و دست شدند و سپس جان باختند. خبر این اتفاق چند روز بعد از آن رسانه ای شد. اما دانش آموزانی که از آن حادثه جان سالم به در برده اند هنوز هم مانند دختران شین آباد از مشکلات سلامتی رنج می برند.

آتش سوزی در دبیرستان شبانه روزی

آبان ماه سال ۱۳۹۰

آبان ماه سال ۱۳۹۰ آتش سوزی در دبیرستان شبانه روزی چهار سبب شد تا چهار دانش آموز جان خود را از دست بدهند. مسوولان دلیل آن را اتصالی سیم های برق خوابگاه دانش آموزان دانستند. دانش آموزان این دبیرستان در خواب غافلگیر شدند و هراسان هر یک به سوی می دویدند. نکته تامل بار اینکه آتش سوزی در دبیرستان مخصوص پرورش دانش آموزان نخبه چهار رخ داد و چهار تن از بهترین دانش آموزان این دبیرستان در آتش بی تدبیری و اهمال از دست رفتند. این در حالی بود که در سال قبل نیز چنین اتفاقی باعث مرگ یکی دیگر از دانش آموزان و مصدومیت و مسومیت ۱۴ دانش آموز دیگر در این دبیرستان شبانه روزی بود.

آبان ۱۳۸۳

بخاری نفتی تنها منبع گرمایشی دانش آموزان روستایی محروم در لرگان استان چهارمحال بختیاری بود. با آتش گرفتن بخاری نفتی این کلاس ۱۳ دانش آموز در محاصره آتش ماندند. آموزگار هراسان بخاری را از کلاس بیرون انداخت اما در این حادثه نیز ۱۳ دانش آموز به همراه معلم خود جان شان را از دست دادند.

آتش سوزی در مدرسه شهرستان شفت گیلان، بهمن ۱۳۷۶

وزش باد شدید و توفانی بودن هوا سبب شد تا بخاری کلاس درسی در یکی از مدارس شهرستان شفت گیلان آتش بگیرد. معلم کلاس یکی یکی دانش آموزان را از کلاس بیرون می آورد اما وقتی خود معلم می خواهد به بیرون برود به دلیل اینکه در کلاس از درون دستگیره نداشت داخل کلاس گیری افتد و دچار سوختگی شدیدی می شود

روئ خط خبر

شناسایی ۳۰۰۰ کودک بازمانده از تحصیل در تهران

رییس گروه کودکان کار و خیابان سازمان بهزیستی کشور گفت: از میان کودکان بازمانده از تحصیل که از سوی مراکز تحت نظارت سازمان بهزیستی مورد شناسایی قرار گرفته اند، حدود ۳۰۰۰ نفر در تهران هستند که نزدیک به صد درصد آنها جزو اتباع و فاقد کد خانوار هستند و امکان ثبت نام در مدارس برای آنها مقدور نیست. مریم خساک رنگین با اشاره به امکان ثبت نام دانش آموزان اتباع در سامانه برگه حمایت تحصیلی، اظهار کرد: کودکان اتباع برای ثبت نام در مدارس باید ابتدا در سامانه مربوطه (kanoonnobat.ir) ثبت نام کنند تا مجوز ثبت نام در مدارس را داشته باشند، اما این سامانه همیشه در مهر یا آبان ماه بازمی آید و همین امر موجب می شد کودکان اتباع با تاخیر تحصیلی، هماهنگ شدن با کلاس درس یا ماندن در پشت صف های ثبت نام مواجه شوند، با این وجود امسال با پیگیری های انجام شده این سامانه از شهریورماه فعال شد.

آگهی فراخوان تجدید مناقصه عمومی شماره ۲۱

شهرداری پرند به استناد مجوز شماره ۲۵۶۲ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۱۲ صادره از شورای اسلامی شهر پرند در نظر دارد نسبت به خرید تجهیزات انفردادی آتش نشانی از طریق مناقصه عمومی به شماره ۲۱/۰۹۸۲۸۳۰۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ از طریق مناقصه عمومی می تواند از تاریخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۴ به مراجع به سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir در فراخوان شرکت نماید.

۱- مبلغ اعتبار پروژه: ۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال

۲- سپرده شرکت در مناقصه: ۲/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال که بایستی نقداً به حساب شماره ۰۶۰۶۰۰۰۱۱۳۳۶۶۰۰۱ (شماره شبنا ۰۶۰۶۰۰۰۱۱۳۳۶۶۰۰۱ IR) نزد بانک ملی به نام شهرداری پرند یا بصورت ضمانتنامه بانکی تسلیم دبیر خانه این شهرداری گردد. لازم به ذکر است چنانچه برندگان اول و دوم مناقصه حاضر به عقد قرارداد نشوند سپرده آنان به ترتیب به نفع شهرداری ضبط خواهد شد.

۳- مهلت و محل دریافت اسناد مناقصه: از تاریخ انتشار آگهی تا ساعت ۱۴:۰۰ روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۱۰ و محل دریافت اسناد آن صرفاً از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir می باشد.

۴- مهلت و محل تسلیم پیشنهادات: متقاضیان می بایست پاکت های پیشنهاد قیمت خود را که برابر شرایط مندرج در اسناد مناقصه تنظیم شده است را حداکثر تا ساعت ۱۳:۰۰ روز شنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به نشانی (www.setadiran.ir) بارگذاری نمایند.

* تذکر صرفاً اسناد پاکت های پیشنهاد (ب) و (ج) دارای امضای الکترونیکی مورد پذیرش است و در جلسه بازگشایی پاکت های (ب) و (ج) اسناد فیزیکی (کاغذی) و اسناد فاقد امضای الکترونیکی (دارای مهر گرم) به هیچ وجه مورد پذیرش نیست.

۵- مدارک لازم جهت دریافت اسناد: متقاضیان جهت دریافت اسناد می بایست از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (www.setadiran.ir) نسبت به تهیه اسناد اقدام نمایند.

۶- زمان بازگشایی پیشنهادها: ساعت ۱۴:۰۰ روز شنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ می باشد.

۷- شهرداری در رد یا قبول یک یا کلیه پیشنهادات مختار است.

۸- هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه می باشد.

حمیدرضا الهیاری - شهردار پرند

کار بزرگ فولاد خوزستان

در تامین نیاز بازار با وجود محدودیت های شدید برق

شرکت فولاد خوزستان در نیمه نخست امسال، یک ماه و نیم با محدودیت شدید برق مواجه بود و ۵۴۰ هزار تن از تولید فولاد بر نامه ریزی شده خود را از دست داد. با وجود این دشواری عظیم، این شرکت با فاصله زیاد نسبت به رقبای بزرگ ترین تامین کننده شمش فولادی در کشور بود. حجم معامله فولاد (شمش فولادی و اسلب) و آهن اسفنجی شرکت فولاد خوزستان در رینگ داخلی بورس کالا در نیمه نخست امسال به حدود ۱۰۰۰۰۰ تن رسید که همت و تلاش ستودنی این شرکت برای تامین نیازهای بازار علی رغم چالش شدید محدودیت های برق را نشان می دهد.

حجم معاملات شمش فولادی این شرکت در رینگ داخلی بورس کالا در نیمه نخست امسال با رشد ۴ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل به حدود ۶۱۳ هزار تن رسید. اگر محدودیت های برق وجود نمی داشت، این شرکت در سطح بسیار بالاتری نیاز بازار به شمش فولادی را رفع می کرد کما اینکه در ۴ ماهه نخست امسال، حجم معاملات شمش فولادی این شرکت در بورس کالا، ۵۲ درصد پیش از ۴ ماهه نخست سال گذشته بود.

شرکت فولاد خوزستان با وجود محدودیت ها، یکی از تامین کنندگان بزرگ نیاز بازار به تختال و آهن اسفنجی نیز بوده و از ابتدای فروردین تا انتهای شهر یور امسال ۱۷۹ هزار تن تختال و ۱۸۸ هزار تن آهن اسفنجی این شرکت در بورس کالا معامله شده است.

در نیمه نخست سال جاری، در مجموع ۳،۳۷۸،۲۰۰ تن شمش فولادی در رینگ داخلی بورس کالا معامله شده است که سهم فولاد خوزستان از کل معاملات شمش با وجود محدودیت های شدید برق در استان خوزستان، ۱۸/۱ درصد بوده است.

همچنین از ابتدای فروردین تا انتهای شهریورماه سال جاری، درآمد فولاد خوزستان از محل فروش شمش فولادی در رینگ داخلی بورس کالا با رشد ۵۶ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل به ۱۲ هزار و ۸۴۵ میلیارد تومان رسیده است.

در این دوره، کل ارزش معاملات شمش فولادی در بورس کالا ۶۸ هزار و ۴۶۳ میلیارد تومان بوده که فولاد خوزستان ۱۸/۸ درصد ارزش بازار داخلی شمش را به خود اختصاص داده است. گفتنی است، فولاد خوزستان است تاکنون در برابر محدودیت ها و

شهرداری پرند به استناد مجوز شماره ۲۵۶۲ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۱۲ صادره از شورای اسلامی شهر پرند در نظر دارد نسبت به خرید تجهیزات انفردادی آتش نشانی از طریق مناقصه عمومی به شماره ۲۱/۰۹۸۲۸۳۰۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ از طریق مناقصه عمومی می تواند از تاریخ ۱۴۰۲/۰۷/۰۴ به مراجع به سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir در فراخوان شرکت نماید.

۱- مبلغ اعتبار پروژه: ۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال

۲- سپرده شرکت در مناقصه: ۲/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال که بایستی نقداً به حساب شماره ۰۶۰۶۰۰۰۱۱۳۳۶۶۰۰۱ (شماره شبنا ۰۶۰۶۰۰۰۱۱۳۳۶۶۰۰۱ IR) نزد بانک ملی به نام شهرداری پرند یا بصورت ضمانتنامه بانکی تسلیم دبیر خانه این شهرداری گردد. لازم به ذکر است چنانچه برندگان اول و دوم مناقصه حاضر به عقد قرارداد نشوند سپرده آنان به ترتیب به نفع شهرداری ضبط خواهد شد.

۳- مهلت و محل دریافت اسناد مناقصه: از تاریخ انتشار آگهی تا ساعت ۱۴:۰۰ روز دوشنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۱۰ و محل دریافت اسناد آن صرفاً از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir می باشد.

۴- مهلت و محل تسلیم پیشنهادات: متقاضیان می بایست پاکت های پیشنهاد قیمت خود را که برابر شرایط مندرج در اسناد مناقصه تنظیم شده است را حداکثر تا ساعت ۱۳:۰۰ روز شنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به نشانی (www.setadiran.ir) بارگذاری نمایند.

* تذکر صرفاً اسناد پاکت های پیشنهاد (ب) و (ج) دارای امضای الکترونیکی مورد پذیرش است و در جلسه بازگشایی پاکت های (ب) و (ج) اسناد فیزیکی (کاغذی) و اسناد فاقد امضای الکترونیکی (دارای مهر گرم) به هیچ وجه مورد پذیرش نیست.

۵- مدارک لازم جهت دریافت اسناد: متقاضیان جهت دریافت اسناد می بایست از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (www.setadiran.ir) نسبت به تهیه اسناد اقدام نمایند.

۶- زمان بازگشایی پیشنهادها: ساعت ۱۴:۰۰ روز شنبه مورخ ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ می باشد.

۷- شهرداری در رد یا قبول یک یا کلیه پیشنهادات مختار است.

۸- هزینه درج آگهی به عهده برنده مناقصه می باشد.

حمیدرضا الهیاری - شهردار پرند